

Gotický román

- Termín z Anglie 2. polovina 18. století
- *A Gothic Story*: Podtitul románu *Starý anglický baron* od Clary Reevové (1777)
- Zrod žánru v preromantismu; předchůdce hororu
- Příklady: Horace Walpole: *Otrantský zámek* (1764, první angl. gotický román), Lewis: *Mnich* (1796), Charles Maturin: *Poutník Melmoth* (1820)
- Od románu *Mnich* se gotický román v Anglii posouvá do další vyšší úrovně: psychologizace postav, otevřenější erotika, větší iracionalita
- Přeměna do žánru romantických eposů a románů Byrona a Waltera Scotta
- GR byl vždy na hranici pop (inspirace horory a knížkami lid. čtení) a um. literatury (inspirace hist. romány)

HORACE WALPOLE

OTRANTSKÝ
ZÁMEK

CLARA REEVOVÁ

STARÝ
ANGLICKÝ BARON

WILLIAM BECKFORD

VATHEK

ANN RADCLIFFOVÁ

SICILSKÝ
ROMÁN

Odeon

MATTHEW
GREGORY
LEWIS

MNICH

*Romantický
román*

Odeon

Gotický román jako žánr v dalších zemích

- **Francie**

- Obdoba GR tzv. roman noir – černý román
- Rozvoj v 18. stol. a na přelomu 18.-19. stol.
- Žánrově se posouvá na vyšší úroveň; autoři jako Balzac: *Šagrénová kůže* (1831), *Usmířený Melmoth* (1835)
- Markýz de Sade: *Justina aneb Utrpení ctnosti* (1791)

- **Německo**

- Žánrově spíše nižší úroveň: lid. četba, tzv. Schauerroman – loupežnické a rytířské příběhy, knížky lid. čtení
- Christian Spiess – oblíben Máchou (Máj)

Charakteristika žánru

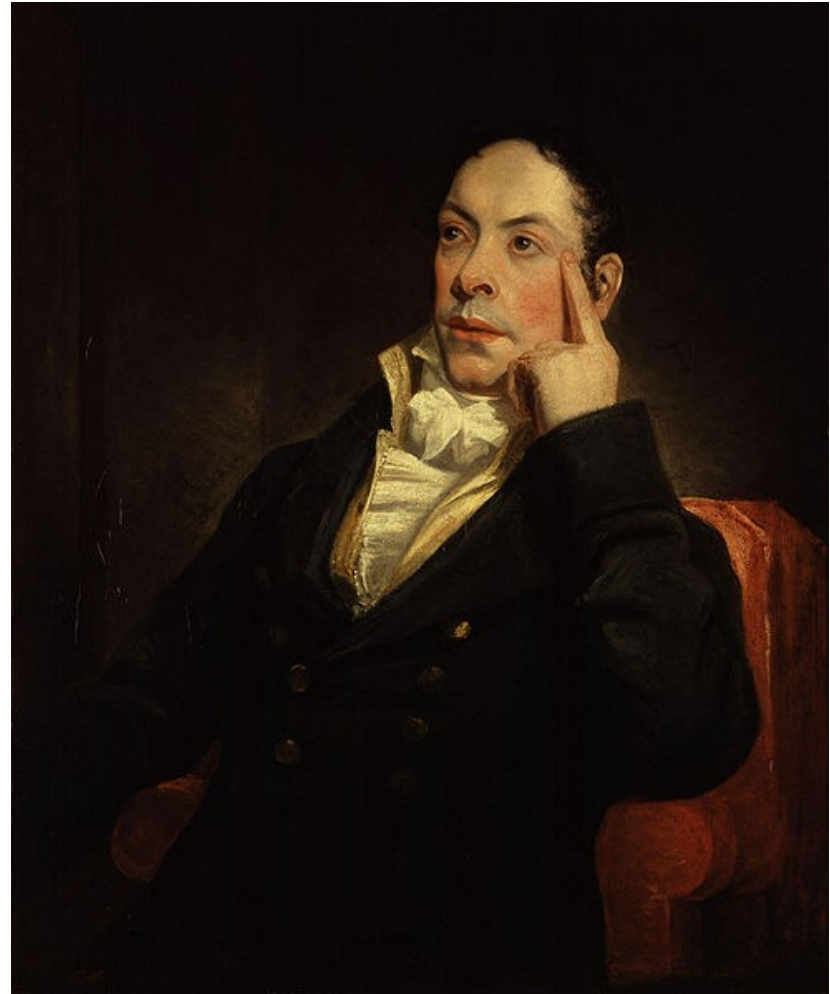
- Odehrává se v hrůzyplném prostředí
- Vzrušující fabule, mnoho dramatických scén
- Oblíbené **zápletky děje**: osudové prokletí, vina, toto posouvá děj vpřed
- Naivní milostné zápletky a intriky
- **Tématem** je zločin, vina a pomsta za něj
- Zlo se skrývá většinou v minulosti
- **Prostředí**: starobylá sídla, gotické hrady, zámky, kláštery, opatství, osamělé venkovské domy apod.
- Ahistoričnost překrucování hist. motivů a kontextů

Charakteristika žánru

- Postavy
- Schematizace:
 - A) pronásledovatelé
 - B) pronásledovaní
- Opozice dobra a zla: andělská (Antonie) x ďábelská žena (Matylda); pravý syn, statečný muž x bastard Ambrosio; prostor krypty sv. Kláry x prostor pod kryptou, kde mnich s Matyldou dělají černé mše a zjevuje se ďábel
- Záhadný původ postav: nalezenci, zaměněné děti, falešní příbuzní
- Frekventované postavy: šlechtic, zvrhlý mnich nebo jeptiška

Matthew Gregory Lewis (1775 Londýn-1818 Atlantský oceán)

- nar. v bohaté rodině otrokáře
- Studium v Oxfordu
- Dědictví po otci: plantáže s otroky na Jamajce
- Zasadil se v r. 1807 o zrušení otrokářství
- Člen velvyslanectví v Haagu, kde vznikl Mnich
- Na Jamajce onemocněl žlutou zimnicí a zemřel
- Setkával se George Gordon Byron, Percy Bysshe Shelley
- Mnicha napsal v 19 letech
- *Zámecké strašidlo* (1797, prem.);
Hrůzostrašné příběhy (1799) ad.

Mnich (1796)

- Původně pod názvem *Ambrosio aneb Mnich*
- Senzační a skandální román
- Hrozil zákaz vydávání
- Rozdělen na 12 kapitol
- Psychologičnost a citovost (znaky preromantismu)
- Ovlivnění něm. romantismem a lidovou slovesností (něm. balady)
- Mnich Ambrosio, nalezenec a Matylda (oceňovaná S. T. Coleridgem, autor *Písně o starém námořníku*)
- **Nadpřirozené postavy:** Věčný Žid, Krvavá jeptiška, upířský motiv, démoni, černá magie
- Kouzelné předměty
- Sexuální záměny; **incest:** Antonie a Ambrosio; Elvíra a Ambrosio → nevědomé vraždy rodičů, dětí, sourozenců apod.

Mnich (2011)

GR v české literatuře?

- Vliv na knížky lid. čtení
- Mácha (Máj, Pouť krkonošská)
- Josef Svátek: *Tajnosti pařížské*
- Julius Zeyer: *Tři legendy o krucifixu*
- Jakub Arbes: romaneta
- Karásek ze Lvovic: *Romány tří mágů* (Román Manfreda Macmillena, Scarabeus Ganymedés)
- Ladislav Klíma: *Utrpení knížete Sternenhocha* (1928)
- Vítězslav Nezval: *Valérie a týden divů* (vydáno, 1945)
- Jan Křesadlo: *Mrchopěvci*
- Miloš Urban: *Sedmikostelí*

Valérie a týden divů, rež. J. Jireš (1970), trezorový film